

WWF

MAGASIN

OKTOBER

2012

Levende Natur

Årgang 30

Arktis i forandring

TEMA:
ARKTIS

SPILLET OM ARKTIS

Klima og industri skaber nye udfordringer

SEJLADS TIL SIKU

WWF sætter kurs mod den sidste is

ISENS KONGE

Isbjørnen går nye tider i møde

FSC DESIGN AWARD

Kom med på rejse til afrikanske landsbyskove

NÅR ISEN SMELTER

Dybe oceaner, dækket af drivende pakis og omgivet af kontinenter og øgrupper omkring Jordens nordpol. Arktis er et fascinerende sted. Men ved udgangen af dette århundrede vil meget være forandret. Klimaforandringerne betyder, at temperaturen stiger dobbelt så hurtigt som i resten af verden. Havisen smelter, og det har store konsekvenser for lokalbefolkningen og det sårbare arktiske dyreliv.

Hvalrossen har tidligere været truet af kommerciel fangst, men i dag er dens største trussel klimaforandringerne. Når isen smelter og trækker sig tilbage, bliver den op til to ton tunge hvalros, der normalt lever på pakisen, tvunget til at søge tilflugt på land. Hvalrossen, der på oldnordisk betyder "hestehval", er en hjørnesten i de arktiske marine økosystemer og kan overleve de iskolde temperaturer, fordi den har et spæklag på omkring 15 centimeter. Hvalrossens storslåede stødtænder kan blive helt op til en meter lange.

Læs mere om WWF's arbejde for at understøtte en bæredygtig udvikling i Arktis i dette nummer af Levende Natur og på [wwf.dk/arktis](https://www.wwf.dk/arktis)

VERDENS ØJNE HVILER PÅ ARKTIS

Mange øjne er rettet mod Arktis i disse år. Også i WWF. I 2011 genindtrådte det danske kontor i WWF's globale arktiske program, der er et samarbejde mellem ni lande med interesse i området. Vores arbejde er primært koncentreret om indsatsen i Grønland, hvor vi arbejder for at fremme bæredygtig udvikling i tæt samarbejde med det grønlandske selvstyre og lokale organisationer.

Storpolitiske interesser kombineret med den rige forekomst af olie og mineraler skaber en stigende aktivitet, der ændrer levevilkår for mennesker, dyr og økosystemer i verdens nordligste område. Og det hele er forårsaget af klimaforandringerne. Temperaturen i Arktis stiger dobbelt så hurtigt som for planeten som helhed. Især langs den grønlandske kyst ryger graderne hastigt i vejret, og både Indlandsisen og havisen smelter i et hidtil uhørt tempo. Forskere har netop offentliggjort resultater, der viser, at 97 procent af indlandsisens overflade har været udsat for afsmeltning.

Den arktiske natur er et stort sammenhængende økosystem, som klimaforandringerne skubber ud af balance. For de fire millioner mennesker, der lever i området, er ændringer i havisen en udfordring. Den bryder tidligere i foråret og er usikker i en længere periode, som vanskeliggør jagt og fiskeri. Isen er også en vigtig transportvej i vinterperioden, hvor fjorde lukker til. Men når den pludselig ikke længere er så sikker at færdes på eller helt er væk, bliver byer og samfund isolerede. Vi sætter fokus på det storpolitiske spil og de mange udfordringer på side 8-19.

Også dyrelivet er under pres. En række dyr lever nemlig på og ved isen – eksempelvis isbjørnen og hvalrossen. I dag er der 20.000-25.000 isbjørne i verden, men ifølge flere forskere betyder klimaforandringerne, at der i 2060 vil være 30 procent færre isbjørne end i dag.

Læs om verdens største landrovdyr på side 14-15, og på side 18-19 kan du blive klogere på de mange fortællinger om de mytiske dyr og oprindelige folk højt mod nord.

I sommer steg WWF's grønlandsmedarbejder ombord på sejlbåden Arctic Tern og satte kurs mod hjertet af Arktis til det område, hvor der stadig forventes at være sommeris i 2040. Området kaldes "Last Ice Area" – den sidste is – og her arbejder WWF for at dække huller i vores viden om Arktis og for at skabe en sund forvaltning af området til gavn for dyreliv og mennesker. Tag med på sejladsen på side 13.

Men Arktis består ikke kun af skrøbelig natur og truede dyr. WWF har derfor søsat et nyt projekt, der skal kortlægge de økosystemer, der vil være i stand til at modstå det enorme pres, som klimaforandringerne skaber. Du kan læse meget mere om det nye projekt RACER på side 16.

Udfordringerne er mange, og der er nok at tage fat på. WWF samarbejder med de grønlandske og danske myndigheder og andre interesseorganisationer om arbejdet i Arktis. Kun på den måde kan vi udveksle idéer og blive klogere på, hvordan forandringerne bedst kan tackles med udgangspunkt i de arktiske folks levevilkår og ønsker for fremtiden.

Rigtig god læselyst!

Gitte Seeberg
Generalsekretær

©POLIFOTO

WWF

**WORLD WIDE
FUND FOR NATURE**

er en privat og uafhængig organisation, som arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer. WWF arbejder over hele kloden og WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling. Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr. Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på www.wwf.dk

Udgivet af WWF Verdensnaturfonden,
Svanevej 12, 2400 København NV.
Tlf. 35 36 36 35

E-mail wwf@wwf.dk Giro 500-2001

Ansvarshavende redaktør

Charlotte Brix Andersen

Redaktør Anne Burlund

Mail til redaktionen

levende.natur@wwf.dk

AD En:60, www.en60.dk

Forside ©Arcticphoto, B&C Alexander

Tryk KLS Grafisk Hus A/S **Oplag** 22.000

Papir Arctic Volume White. Du kan blive medlem ved at betale minimum 360 kr. om året.

Levende Natur sendes gratis til medlemmer.

RESULTATER

- 6 Globale resultater**
Stærkt truede hvaler bliver nu bedre beskyttet
- 20 Millionprotest mod brasiliansk skovlov**
Naturstøtter kloden rundt skrev under for regnskoven

TEMA

- 8 Kampen om Arktis**
Den sårbare arktiske natur er under pres
- 13 Sejlad til Siku**
Tag med på ekspedition til den sidste is
- 14 Isens konge**
Verdens største landrovdyr går en dyster fremtid i møde
- 16 Højt mod nord**
Lær mere om Arktis' fascinerende dyr og befolkning
- 18 Robust som en moskusokse**
Hvilke økosystemer kan modstå klimaforandringerne?

NYHEDER

- 21 En skov af muligheder**
Vinderen af FSC Design Award har besøgt Afrikas første certificerede landsbyskove
- 24 Kvinder laver skrald til levebrød**
Låne-sparegrupper i Mozambique rydder op på strandene
- 26 WWF nyt**
Nyt samarbejde går til kamp for de orange aber

INDHOLD

GLOBALE RESULTATER

Af Tommy Dybbro

© HARTMUT JUNGKUS / WWF-CANON

© NATUREPIL.COM / GABRIEL ROJO / WWF-CANON

FIND DE SENESTE NYHEDER
FRA WWF'S ARBEJDE RUNDT
OMKRING I VERDEN PÅ
WWW.WWF.DK/NYHEDER

© BRENT STIRTON / GETTY IMAGES / WWF

EUROPA

Regnskov fra Istiden beskyttet.

Regeringen i Georgien etablerede i sommer en ny nationalpark på grænsen til Tyrkiet, så der nu er en sammenhæng mellem tre nationalparker, der dækker over 1.000 km². Nationalparkerne skal beskytte enestående skov, som har eksisteret siden Istiden og som indeholder arter, der er over en million år gamle. WWF har siden 1992 arbejdet for at beskytte skovområderne i Georgien og har optrådt centralt for beskyttelsesarbejdet i de tre nationalparker, som indeholder en utrolig artsrigdom og er Europas sidste tempererede regnskove.

VERDENSHAVENE

Truede hvaler får øget beskyttelse.

På det årlige møde i Den Internationale Hvalfangstkommission (IWC) blev der truffet vigtige beslutninger, der er med til at beskytte en række stærkt truede hvalarter. F.eks. indføres der nu totalt stop for brug af nedgarn (lange, udstrakte net) i områder, hvor to af verdens mest truede hvalarter holder til, nemlig golfmarsvinet ved Mexico og Hectors delfin ved New Zealand. Denne fangsttype har hidtil truet begge arter mod total udryddelse. WWF presser hvert år på for, at medlemslandene i IWC forhandler sig frem til vigtige beslutninger, og lederne af WWF's delegation var i år ekstra tilfreds med resultatet.

MOZAMBIQUE

Køreplan for grøn økonomi.

Omlægning til grøn økonomi i et af verdens fattigste lande kan både gavne naturen og være med til at udrydde fattigdom. Det mener regeringen i Mozambique, som sammen med WWF og den Afrikanske Udviklingsbank har udviklet og netop vedtaget en national køreplan for, hvordan en grøn økonomi skal gennemføres i landet inden 2030. Landets rige naturressourcer som land, vand, skov og fisk skal bruges bæredygtigt til at brødføde den stigende befolkning i landet og skabe vedvarende indtægter, der skal finansiere blandt andet uddannelse, sundhed og infrastruktur.

25.000 KM²

i det centrale Afrika er blevet udpeget som nyt verdensarvområde af FN-organisationen UNESCO.

© NATURE.COM / JAMES ALFRED / WWF-CANON

CENTRALAFRIKA

Udpegning af nyt verdensarvområde.

Et stort område på 25.000 km² (over halvdelen af Danmarks størrelse) i det centrale Afrika er blevet udpeget som nyt verdensarvområde af FN-organisationen UNESCO, der har til formål at bevare verdens enestående natur- og kulturarv for kommende generationer. Det store regnskovsområde ved navn Tri-National Protected Area ligger i overgangen mellem Cameroun, Den Centralafrikanske Republik og DR Congo. Det er det første verdensarvområde, der strækker sig over tre lande. WWF har arbejdet i de tre lande i flere årtier og er yderst tilfreds med udpegningen. Området huser betydelige bestande af bl.a. skovelefanter, bongo-antiloper og gorillaer.

50

Amur-leoparden er verdens mest truede kattedyr, og bestanden tæller nu omkring 50 dyr.

© MARTIN LIPPNER / WWF

MADAGASKAR

WWF's arbejde giver resultater.

WWF har i mange år ydet en betydelig indsats på Madagaskar for at sikre øens enestående mangfoldighed til gavn for befolkningen og naturen. Madagaskar er et skatkammer af naturens mangfoldighed. Over 80 procent af øens dyr og planter findes ikke andre steder i verden. Etablering af bæredygtigt fiskeri i udvalgte landsbyer har gavnet koralrev, som ellers var i fare for at blive ødelagt, og fiskerne i projektet har fået langt større udbytte, hvilket samtidig gavner naturen. På land er fældningen af oprindelig regnskov i udvalgte områder, takket være støtte fra WWF, betydeligt reduceret, til umådelig gavn for såvel naturen som lokalbefolkningen.

**TAK!
DIN STØTTE
GØR WWF'S
ARBEJDE
MULIGT**

© DAVID LAWSON / WWF-UK

KINA

Fremgang for sjældne kattedyr.

Den yderst sjældne amur-leopard er blevet set nye steder i det nordøstlige Kina, hvor den lever. WWF i Kina har kæmpet hårdt for at redde den. Det er verdens mest truede kattedyr, og bestanden tæller nu omkring 50 dyr. Samme sted lever amur-tigern, også kaldet den sibiriske tiger. Hvert dyr kræver et territorium på 400 km², og det er derfor nødvendigt med store beskyttede områder, hvis arten skal sikres. WWF i Kina har etableret et vigtigt fotoprojekt, der for nylig har afsløret, at amur-tigern gradvist har spredt sig til nye levesteder i det nordøstlige Kina.

8

ANTALLET AF ARKTISKE LANDE

30 MIO. KM²

SÅ STORT ET OMRÅDE UDGØR
ARKTIS

4 MIO.

ANTAL MENNESKER DER LEVER
INDEN FOR DEN ARKTISKE CIRKEL

66° 33'N

ARKTIS' SYDLIGSTE BREDDE- OG
LÆNGEGRAD

-40°C

GENNEMSNITLIG VINTERTEMPE-
RATUR I DELE AF ARKTIS

The background of the page is a photograph of an arctic landscape featuring large icebergs floating in dark water under a cloudy sky. Overlaid on this image is a semi-transparent map of the Arctic region, centered on the North Pole, with a grid of latitude and longitude lines. In the top right corner, there is a blue teardrop-shaped icon containing the text 'TEMA: ARKTIS'.

TEMA:
ARKTIS

KAMPEN OM ARKTIS

Af Anne Burlund

Et intenst politisk spil om Arktis er i gang. Store økonomiske og sikkerhedspolitiske interesser er opstået i kølvandet på klimaforandringerne. Når isen smelter, betyder det nye handelsruter og nye muligheder for råstofudvinding. Den industrielle udvikling lægger dog et kæmpe pres på de sårbare arktiske økosystemer.

Lige så bidende koldt Ishavet omkring Nordpolen er, lige så hed er den storpolitiske kamp om Arktis, der udspiller sig i disse år. Siden 1980 er den gennemsnitlige temperatur steget dobbelt så meget i Arktis som i resten af verden. Den globale opvarmning har gjort klodens nordligste område særdeles økonomisk og politisk interessant. I takt med at isen smelter, bliver det muligt at udvinde kostbare naturressourcer som olie, gas og mineraler, eksempelvis sjældne jordarter – også kaldet REE (Rare Earth Elements) – der bruges i blandt andet mobiltelefoner, computere og vindmøller.

Også den internationale skibsfart kan få stor gavn af det ændrede klima. Udsigten til, at Nordvestpassagen nord om Canada og Nordøstpassagen nord om Rusland bliver sejlbare flere måneder om året betyder, at der kan oprettes direkte ruter mellem vigtige globale markeder i øst og vest. Generalsekretær i WWF Verdensnaturfonden, Gitte Seeberg, ser med stor alvor på klimaforandringerne og den industrielle udviklings indflydelse på Arktis:

”Nogle af de største klima- og naturudfordringer vil i fremtiden komme til at udspille sig i Arktis. Hver gang man har

forudset et forfærdeligt scenarie inden for fem år, har det udviklet sig værre, end man har forudset. Og når temperaturen i havet stiger en halv eller en hel grad, påvirker det havets dyreliv i enorm grad og dermed også lokalbefolkningens muligheder for fiskeri og fangst,” påpeger Gitte Seeberg, der derfor frygter konsekvenserne af den stigende råstofudvinding i Arktis.

SORT GULD UNDER GRØNLAND

Forskere anslår, at op mod 25 procent af klodens endnu uopdagede olie- og gasreserver ligger nord for Polarcirklen, så der er enorme kommercielle interesser på spil. Interesser som Grønland, der har fået en central position i det storpolitiske spil, ikke vil gå glip af. Selvom Grønland har ledt efter olie i mere end 30 år, har de seneste års gunstige klimaforhold og verdensmarkedets store efterspørgsel betydet, at jagten er blevet intensiveret.

Og der er ikke tale om småmønter. Ifølge Råstofdirektoratet kan Grønlands Selvstyre hente mere end 300 milliarder kroner til de slunkne kasser, hvis bare fire procent af olien i Grønlands undergrund bliver udvundet. Og ifølge skøn fra EU-Kommissionen rummer Grønland næsten

3,5 procent af verdens forekomster af efterspurgte mineraler, hvilket er mere end i Canada, USA og Australien. Grønland er med andre ord det vestlige land, der råder over flest sjældne jordarter og efterspurgte mineraler. Det er sød musik i ørerne på Naalakkersuisut – Grønlands regering – der længe har ønsket at udvinde olie og mineraler for at supplere de svindende indtægter fra fiskeindustrien.

KINA SOM STORINVESTOR

Mange stormagter og internationale selskaber står derfor også på spring for at få del i Ishavets sorte guld og andre skatte. Særligt den nye stormagt Kina spiller en stadig større rolle i jagten på verdens tilbageværende ressourcer. Det britiske mineselskab London Mining, der har kinesisk kapital i ryggen, er således parat til at investere mere end 13 milliarder kroner i jernminen i Isukasia i bunden af Godthåbsfjorden – den største investering i grønlandsk minedrift til dato. Den kinesiske præsident Hu Jintaos første officielle besøg i Danmark i juni i år er endnu et signal om, at kineserne har fået øjnene op for værdierne i den grønlandske undergrund.

Hvis Grønlands Selvstyre godkender de internationale mineplaner ved årets udgang, vil anlægget af minen alene skabe mellem 2-3.000 arbejdspladser, hvoraf langt hovedparten formentlig vil blive besat af kinesere. Ifølge London Mining er planen dog på sigt, at flertallet af de 700 arbejdere, der skal bruges til minedriften, skal være grønlændere.

Stormagter og internationale selskaber står på spring for at få del i Arktis' værdifulde olie og gas.

© NATUREPL.COM / BRYAN AND CHERRY ALEXANDER / WWF-CANADA

» HØJT MOD NORD

Arktis er området omkring Nordpolen. Den største del udgøres af Ishavet, der også kaldes det Arktiske Hav, men også de allernordligste landområder af Europa, Asien og Nordamerika hører med til Arktis. Arktis har lave temperaturer året rundt – om vinteren er det mørkt døgnet rundt, mens det i sommerhalvåret til gengæld er lyst alle døgnets timer.

For at sikre, at indtægterne fra den grønlandske undergrund ikke kun ender i kinesiske lommer, underskrev Grønland og EU i juni en hensigtserklæring, der skal sikre fair konkurrence på verdensmarkedet, så EU's virksomheder også får adgang til råstoffer til en rimelig pris. Det er meningen, at hensigtserklæringen skal munde ud i en egentlig samarbejds-aftale, der også indebærer, at EU betaler Grønland mere end 215 millioner euro til forskning over en seksårig periode.

FREMIDENS ARKTISK RÅD

Arktisk Råd er også under forandring i takt med, at alles øjne rettes mod Arktis. I dag er rådet et mellemstatsligt samarbejde mellem de otte arktiske stater og en række organisationer, der repræsenterer oprindelige folk i Arktis. Men en række store, indflydelsesrige lande, herunder Kina, banker på døren til Arktis.

"Ikke overraskende er spørgsmålet om, hvem der skal sidde med ved bordet, når beslutningerne om det arktiske område træffes, et spørgsmål, der splitter de nuværende medlemmer. Skal de otte ark-

tiske stater invitere lande uden for regionen inden for døren? Og hvordan sikrer man, at de oprindelige folks organisationer stadig vil have en stærk stemme i et større og mere globaliseret Råd?" påpeger Gitte Seeberg.

Som den eneste miljøorganisation sidder WWF med som observatør i Arktisk Råd. Det giver mulighed for at følge tæt med i de politiske diskussioner om miljø og natur i Arktis.

"Vi arbejder med i forskningsprojekter og giver input til formulering af politikker. Et af de spørgsmål, der optager os meget i øjeblikket, er spørgsmålet om bindende retningslinjer for udvinding af olie og gas i Arktis," forklarer Gitte Seeberg.

PRES PÅ SÅRBARE ØKOSYSTEMER

Udvinding af olie, gas og mineraler i så stort omfang kræver massive investeringer i infrastruktur, der kommer til at gå igennem økologisk intakte områder og dermed sætter den arktiske natur under et voldsomt pres:

"Industrialiseringen får – og har allerede fået – store konsekvenser. Ferskvandsressourcer bliver drænet til isveje, og der er risiko for, at vigtige levesteder og migrationsruter for flere arter bliver forstyrret. Derudover kan vi risikere, at grænserne for andre former for ressourceudnyttelse bliver sænket, herunder fældning af sårbare skovområder. Når der etableres undersøiske olierørledninger vil det også komme til at påvirke koraller og andet liv på havbunden," forklarer Gitte Seeberg.

Med stigende industrialisering følger også en stigende risiko for olieudslip, der kan være en alvorlig trussel mod de sårbare økosystemer. Det er generelt meget vanskeligt at opsamle al olie, når der sker udslip i isdækkede områder, og forholdene i Arktis gør det nærmest umuligt:

"Både storme og høje bølger, is og lange afstande for at skaffe hjælp er store udfordringer, og den arktiske natur vil være meget lang tid om at komme sig efter en forurening. Vigtige levesteder for fisk, sæler, hvaler og havfugle kan blive lokalt »

WWF'S PROJEKTER I ARKTIS

- Naturbeskyttelse
- Bevarelse
- Forskning
- Bæredygtig udnyttelse
- Fiskeri
- Søfart
- Udvinning af olie og gas
- Global opvarmning

WWF har arbejdet i Arktis i mere end tyve år. Vores tværgående Arktiske Program (GAP) og det arbejde, som WWF's kontorer i de arktiske lande har gennemført endnu tidligere har givet WWF et solidt grundlag for at arbejde i Arktis. Kortet ovenfor giver et billede af spændvidden af WWF's nuværende arktiske projekter. Du kan læse mere om de konkrete projekter på www.panda.org/arctic

» ødelagte, hvis der sker et større olieudslip. I næste led rammes fiskerne og fangerne, så konsekvenserne af et udslip kan være meget langvarige,” uddyber Gitte Seeberg.

BÆREDYGTIG UDVIKLING

Formanden for Naalakkersuisut, Kuupik V. Kleist, mener dog, at folk, der bor langt fra polarområderne, skal passe på med at prioritere isbjørnene højere end de mennesker, der bor i Arktis. Ifølge Kuupik V. Kleist bliver mennesker og de forhold, som mennesker lever under i Arktis, ofte overset i de politiske drøftelser:

”Vi bliver nødt til, ligesom alle andre på den her klode, at påberåbe os retten til at udvikle os. Vi er her ikke for at ødelægge det miljø, vi lever af. Vi skal være ansvarsbevidste og beskytte jorden. Vi

anser ikke udvikling og miljøbeskyttelse for at være to modstridende mål,” sagde Kuupik V. Kleist på Arktisk Råds møde i Nuuk sidste år.

En holdning, der møder forståelse hos generalsekretæren i WWF Verdensnaturfonden:

”Arktis kan ikke være en naturpark. Vores projekter i Arktisk fokuserer derfor på, hvordan man kan balancere behovet for økonomisk udvikling med en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne, der sikrer, at vigtige naturområder bliver bevaret. Grønland tager i øjeblikket skridt i den rigtige retning, eksempelvis ved at arbejde målrettet for at få det grønlandske rejerfiskeri MSC-certificeret. Dette arbejde understøtter vi i WWF,” siger Gitte Seeberg.

» WWF'S ARBEJDE I ARKTIS

Politisk påvirkning

WWF arbejder for at få sat beskyttelse af natur og miljø og bæredygtig udvikling højt på den politiske dagsorden, bl.a. gennem aktiv deltagelse i internationale klimaforhandlinger og konstruktiv og respektfuld dialog med beslutningstagere i de arktiske lande. WWF er i dialog med Grønlands Selvstyre om fremtidige fælles projekter og er permanent observatør i Arktisk Råd. Læs mere om WWF's klimapolitiske arbejde på www.wwf.dk/klimapolitik

Forskning

Hvis Arktis skal gå en stabil fremtid i møde, skal der ske en mere bæredygtig udnyttelse af de arktiske ressourcer. Det arbejder WWF for ved at støtte og igangsætte forskning i Arktis, der undersøger, hvordan dette bedst bliver gjort. Bl.a. har WWF internationale programmer for isbjørn og narhval. Læs mere om WWF's nye projekt RACER på side 16-17.

Samarbejde med oprindelige folks organisationer

WWF Verdensnaturfonden er i dialog med organisationer, der har udgangspunkt i de arktiske samfund. Vi arbejder blandt andet sammen med organisationen ICC (The Inuit Circumpolar Council).

SEJLADS TIL SIKU

I midten af juli steg Mette Frost fra WWF Verdensnaturfonden ombord på sejlbåden Arctic Tern i Upernavik, Grønland. Hun og besætningen satte kurs mod hjertet af Arktis – til det område, hvor der stadig forventes at være sommerhavis i 2040, når resten er smeltet væk.

Af Mie Öehlenschläger

Siku er det grønlandske ord for havis, og netop havisen var det, som WWF-ekspeditionen satte sig for at udforske nærmere i det nordlige område af Grønland og Canada. Det er her nogle af de vigtige økosystemer i Arktis findes, som er vigtigt levested for både mennesker og dyr. Men modeller viser, at havisen både bliver mindre og tyndere i takt med, at den globale opvarmning tager fat. Og det giver kolossale udfordringer.

I store dele af det Arktiske Ocean forventes det, at sommerhavisen helt forsvinder, men langs den nordligste kyst af Grønland og i de østligste egne af Nunavut i Canada vil der fortsat være sommerhavis om 30 år.

”Derfor kalder vi området ”Last Ice Area”, der også er navnet på WWF’s nye projekt. Vi arbejder for at afdække

huller i viden om området, og vores langsigtede mål er at sikre en sund forvaltning af området til gavn for både dyrelivet og mennesker,” forklarer Mette Frost, der er grønlandsmedarbejder i WWF Verdensnaturfonden, og som var med på ekspeditionen.

Det er Students on Ice, en canadisk organisation, der arbejder med naturformidling for unge i hele verden, der udlånte båden Arctic Tern og besætning til ekspeditionen. Arctic Tern sejlede på to uger fra Upernavik til Qaanaaq, og undervejs besøgte ekspeditionen en række bygder.

”Vores første bygdebesøg var i Tasiusaq, hvor der var stor travlhed på fiskefabrikken. Her fryser man de hellefisk, som jollefiskerne bringer ind. Vi mødte blandt andet nogle biologer fra Grønlands Naturinstitut, der var i gang

med at måle og tage prøver af de fangede hellefisk. Hellefiskene målte 65 cm, hvor en hellefisk fanget ved Ilulissat kun måler 50 cm. Det skyldes, at fiskeriet er nyere og mindre intensivt i Tasiusaq, og fiskene derfor har haft tid til at vokse sig større,” forklarer Mette Frost.

Ekspeditionen krydsede Melville Bugten og besøgte bygden Savissivik, der endnu er et rent fangersamfund, og byen Qaanaaq, hvor de talte med både fangere og flere tidligere lokalpolitikere.

”Det var helt klart vores indtryk, at fangsten stadig er den vigtigste aktivitet, men hellefiskeriet har også potentiale til at blive et vigtigt erhverv. I Qaanaaq har man netop besluttet at investere i en udvidelse af fiskefabrikken for at sikre bedre forhold for fiskere og fangere og også

flere arbejdspladser i byen,” fortæller Mette Frost.

Rejsen, der var sponsoreret af Canon Europe, er den første af tre arktiske ekspeditioner, der skal dokumentere naturens tilstand og forandringer. Det er et arbejde, som WWF er dybt involveret i sammen med det arktiske folk.

Læs mere og se billeder fra ekspeditionen på www.wwf.dk/sommerekspedition

Mette Frost fra WWF og ph.d-studenten Timothy Dowson i færd med at kortlægge en saltmarsk nord for Upernavik.

ISENS KONGE

Isbjørnen. Verdens største landrovdyr. Isens konge. For mange nærmest symbolet på Arktis, og et dyr de færreste derfor kan forestille sig Arktis uden. Men klimaforandringerne og den stigende industrialisering kan betyde dystre fremtidsudsigter for det prægtige dyr.

Af Morten Hilding Hansen

VERDENS ISBJØRNE

Der findes 20-25.000 isbjørne i verden

Isbjørnen er til trods for dens enorme styrke og størrelse et uhyre sårbart dyr. Ikke på grund af naturlige fjender, dem er der ingen af, men på grund af menneskets påvirkning af Arktis.

Arktis er et af de steder, hvor man tydeligst kan se konsekvenserne af den globale opvarmning, der får isen til at trække sig tilbage år for år. De første skibe er allerede begyndt at sejle gennem det svindende isdække samtidig med, at jagten på enorme lagre af olie, gas og mineraler er gået i gang. Det sætter hele den arktiske natur og dyreliv under et voldsomt pres, der ikke mindst har konsekvenser for isbjørnen.

TIDLIGT FORÅR

Som mange formentligt har bemærket kommer foråret tidligere på vores breddegrader, hvilket til dels skyldes den globale opvarmning. Et tidligt forår får humøret til at stige hos mange danskere, men for isbjørne i Arktis betyder et tidligt forår, at mange af dem vil komme til at gå en hård tid i møde.

”Forsvinder isen tidligt, må isbjørnene også gå tidligere på land. Ofte inden bjørnene har fået fyldt deres fedtdepoter helt op. Isbjørnene faster i den isfrie sommerperiode på mellem tre og fem måneder, hvor de er på land, så det er vigtigt, at de i månederne op til har indtaget rigeligt med føde ude på pakisen,” forklarer Mette Frost, der er grønlandsmedarbejder i WWF Verdensnaturfonden.

Opholdet på land bliver imidlertid længere for isbjørnene år for år. Den globale opvarmning medfører nemlig også, at isen dannes igen senere på efteråret. Mange isbjørne sultar derfor i den lange fødefattige arktiske sommer, fordi de ikke har tilstrækkeligt med fedt, de kan tære på til havisen igen bliver dannet. En tommelfingerregel lyder, at for hver uge en voksen isbjørn må blive på land, taber den omkring 10 kilo af sit fedtlag. Selvom en voksen hun vejer over 300 kilo, er det et mere og mere almindeligt syn om efteråret med isbjørne, der bogstaveligt talt er skind og ben.

SMELTENDE HAVIS OG FORURENING

Havis, der smelter tidligere på året, er ikke den eneste trussel mod isbjørnen. Hvert år viser målinger, at der også bliver mindre af havisen. Inden for de seneste 20 år er isen i Arktis svundet ind med seks procent. Det betyder, at isbjørnenes levesteder bogstaveligt talt er ved at smelte væk under dem. I dag findes der cirka 25.000 af de store bjørne i hele Arktis, men der er stor risiko for, at der om 30 år kun vil være is tilbage i det nordligste Canada og langs Grønlands nordlige kyst – det, der kaldes ”Last Ice Area”. Forskere anslår, at der vil være 30 procent færre isbjørne i år 2060, hvis den globale opvarmning fortsætter uhindret.

Næst efter den smeltende is udgør forurening den absolut største trussel for isbjørnene i fremtiden. En stor del af forureningen fra de industrialiserede lande ender i Arktis, fordi hav- og luftstrømme fører de kemikalier, vi udleder, derop. For eksempel giftige tungmetaller som kviksølv, bly og cadmium. Fælles for kemikalierne er, at de nedbrydes meget langsomt og uhindret videreføres fra et led i fødekæden til det næste.

”Isbjørnene, som befinder sig øverst i fødekæden, ophober et stort indhold af ikke-nedbrydelige kemiske stoffer i deres

fedtvæv fra de dyr, de spiser. Det kan medføre alvorlige hormonforstyrrelser som eksempelvis nedsat sædproduktion og misdannelser af kønsorganer,” forklarer Mette Frost, der frygter, at den giftige cocktail af kemikalier på længere sigt kan udgøre en reel trussel mod isbjørnens eksistens som art, fordi de får svært ved at reproducere sig.

FARLIGE GÆSTER

Havisens tilbagetog bringer også isbjørnene tættere på egne, hvor der bor mennesker. Isbjørne er altid på jagt efter det næste måltid, og hvad det angår, rummer menneskelige beboelser et utal af fristelser. Mange steder er man nødt til at sikre skrald og affald i store bjørnesikrede containere.

”Der findes steder i Arktis, hvor uindbudte isbjørne er blevet et så stort problem, at beboerne aldrig går uden for en dør uden en riffel, så de kan skræmme nærgående bjørne væk og i yderste tilfælde forsvare sig ved at skyde dem,” forklarer Mette Frost.

Hvert år rapporteres der om et stigende antal nærgående bjørne. De er nysgerrige dyr og stort set frygtløse, og de kommende år vil bringe endnu flere mennesker ind på dyrenes enemærker. Det skyldes blandt andet, at naturressourcer som olie og gas i stigende grad er blevet tilgængelige på grund af isens tilbagetrækning – noget der kan medføre en regulær befolkningsekspllosion og indvandring af arbejdskraft til Arktis og dermed øge risikoen for møder mellem mennesker og isbjørne.

EN FREMTID FOR ISBJØRNEN?

Der er ingen tvivl om, at der i fremtiden vil komme et voldsomt pres på hele det arktiske økosystem. Efterhånden som området bliver mere og mere isfrit, vil det komme til at ændre livet dramatisk for dyr og mennesker. Særligt isbjørnen, hvis skæbne er uløseligt forbundet med havisen.

”Hvordan det kommer til at gå, afhænger helt af, hvor kloge og dygtige vi mennesker er til at udnytte Arktis rige naturressourcer, så der også i fremtiden vil være plads til isbjørnen,” siger Mette Frost.

» DET GØR WWF FOR AT BEVARE ISBJØRNEN

- WWF samarbejder med alle relevante aktører for at reducere udledningen af drivhusgasser og bevare isbjørnens levesteder i Arktis.
- WWF støtter og oplyser om forskning i Arktis, herunder klimaforandringer og naturens modstandsdygtighed.
- WWF samarbejder med lokalbefolkninger og lokalsamfund i Arktis om at forebygge konflikter mellem isbjørne og mennesker og finde bæredygtige løsninger for alle parter.
- WWF arbejder for at sikre lokalbefolkningen bæredygtig fangst af isbjørnen i Arktis for at forhindre krybskytteri og illegal handel.

A close-up photograph of a muskox head, showing its large, ridged horns and thick, dark fur. In the top right corner, there is a small map of the Arctic region with three yellow circles highlighting specific areas in northern Scandinavia, northern Russia, and northern Canada.

ROBUST SOM EN MOSKUSOKSE

Klimaforandringerne er flere steder i Arktis så fremskredne, at de ikke kan bremses. Men hvilke økosystemer er robuste og vil være i stand til at modstå det enorme pres? Det skal WWF Verdensnaturfondens nye arktiske projekt RACER give svar på.

Af Jacob Haaning Andersen

Moskusoksen skraber lidt i isen, indtil den finder ned til nogle små planter og vækster. Så er der mad. Vinden suser, mens is og sne sætter sig fast på den tykke pels. Om vinteren kan temperaturen falde helt ned til 60 minusgrader. Der er ikke noget vand at drikke til det lille måltid, som hovdyret har skrabet sig frem til, men det er ikke noget problem for en moskusokse, der spiser lidt sne i stedet.

Historien om den arktiske natur er ikke kun en historie om ekstrem sårbarhed. Det er også en historie om naturens modstandsdygtighed over for klimaforandringerne. Dette er omdrejningspunktet for WWF Verdensnaturfondens nye projekt RACER (Rapid Assessment of Circum-Arctic Ecosystem Resilience), der er sponsoreret af Mars Nordics.

RACER er nytænkende i forhold til naturbeskyttelse. Med projektet forsøger WWF at give et bud på de langsigtede konsekvenser, klimaforandringer har for den arktiske natur. Projektet tager udgangspunkt i, at de lokale økosystemer med høj produktivitet og stor mangfoldighed af arter og levesteder i højere grad end andre områder vil være i stand til at modstå klimaforandringerne.

"I WWF's danske afdeling er vi i gang med at gennemgå data og kortlægge de områder, der ser ud til at have en relativ høj modstandsdygtighed over for forandringer. Vores fokusområde er Vestgrønland, hvor vi har kig på tre områder, eller lokale økosystemer, som har en forholdsvis stor mangfoldighed og en høj produktivitet efter arktisk målestok; den centrale del af den grønlandske vestkyst, området omkring Diskobugten og det sydvestlige Grønland," fortæller WWF's grønlandsmedarbejder, Mette Frost.

TRUSLEN FRA KLIMAFORANDRINGERNE

De menneskeskabte klimaforandringer rammer Arktis med hårdere kraft end i Danmark og resten af verden. Ifølge forskere tilknyttet Arktisk Råd vil gennemsnitstemperaturen i området om 40 år være fem grader højere end før

starten på den globale industrialisering, hvor kulraftværker og olieraffinerier begyndte at skyde op som paddehatte på verdenskortet.

VI SKAL SIMPELTHEN TESTE, OM OMRÅDERNE ER SÅ ROBUSTE, SOM VI HÅBER.

METTE FROST

Stigningen på det arktiske termometer forventes at ske i et stadig hurtigere tempo i dette århundrede. Det medfører store ændringer i den grønlandske natur og for de mennesker og dyr, der lever i området og er dybt afhængige af naturens ressourcer.

"De tre områder, vores arbejde indtil videre peger på, er også der, hvor der bor flest mennesker, fordi de er, hvad vi kalder relativt højproduktive. Det betyder, at der eksempelvis er gode muligheder for fiskeri og jagt, nogle steder endda også for landbrug og andre aktiviteter, som gør, at mennesker kan leve der," forklarer Mette Frost.

Det har derfor enorm betydning for både mennesker og natur, hvordan disse områder reagerer på klimaforandringerne.

"Når vi har udpeget de endelige områder, skal vi vurdere, hvordan klimaforandringerne vil påvirke dem. Det gør vi ved at placere områderne i nogle komplekse modeller og udsætte dem for de forandringer, vi forventer, kommer til at ske over de næste år. Vi skal simpelthen teste om områderne er så robuste, som vi håber. Så kan vi vurdere, hvordan fremtiden og den grønlandske natur kommer til at se ud, og dermed hvad vi kan gøre for at bevare den," forklarer Mette Frost.

UNIK NATUR

Hvad konklusionen bliver, er endnu svært at sige, men for Mette Frost er projektet vigtigt, fordi det handler om at bevare den arktiske og grønlandske natur:

"Vi har jo at gøre med et helt unikt område, som man ikke finder magen til andre steder, og derfor er det selvfølgelig vigtigt at bevare. Vi skal heller ikke

glemme, at det jo også drejer sig om mennesker. Mennesker, for hvem det er vigtigt fortsat at kunne udnytte naturens ressourcer på bæredygtig vis."

Sideløbende med WWF Verdensnaturfondens arbejde med at udpege modstandsdygtige områder på fastlandet og senere i de marine områder langs den grønlandske vestkyst, er WWF i gang med at forberede RACER-studier i andre lande. Der er allerede udarbejdet RACER-studier for et område i det centrale Canada og for Beuforthavet, Laptev havet og det østlige Chukotka i Rusland.

"Havet er en afgørende ressource for det grønlandske samfund, da fiskeriet skaber både arbejdspladser og eksportindtægter. Men havet er også et sammenhængende økosystem, hvis fortsatte sundhed og balance er livsnødvendig for fiskene, sælerne og isbjørnen i toppen af fødekæden," slutter Mette Frost.

» TRE MODSTANDSDYGTIGE OMRÅDER I ARKTIS

- **Den centrale del af den grønlandske vestkyst:** Området strækker sig fra Maniitsoq i syd til Sisimiut og Kangaatsiaq i nord. Det er Grønlands største isfrie område og også blandt de tættest befolkede, bl.a. fordi lokalbefolkningen har gode muligheder for jagt og fiskeri.

- **Disko:** Området omkring Diskobugten er helt særligt pga. de mange varme kilder på Diskoøen. Alle kilder holder sig over frysepunktet året rundt, og enkelte kan blive helt op til knap 20 grader varme. Det betyder også, at sne og is ikke får lov at ligge, og at planterne derfor får bedre betingelser, hvilket også gavner dyrelivet.

- **Det sydvestlige Grønland:** Hjemsted for Grønlands eneste skove og også for små landbrug med fåreavl. Det forholdsvis milde klima og den regn, der falder, betyder, at man her kan høste kartofler og andre grøntsager.

VIDSTE DU, AT...

... ORDET "INUIT" STAMMER FRA INUKTITUT OG BETYDER "MENNESKER"? DER FINDES CIRKA 150.000 INUITTER I ARKTIS?

... MAN VED DRAB PÅ EN ISBJØRN, SÆL ELLER HVAL SKAL BEHANDLE DYR OG KNOGLER MED STOR RESPEKT OG EFTER BESTEMTE RITUALER, SÅ DYRETS SJÆL KOMMER TILBAGE TIL SAMME FANGER I NÆSTE LIV?

HØJT MOD NORD

Arktis er et uvenligt område for dyr og menneskelig civilisation. Vinteren er lang og mørk, og frostgraderne kan komme helt ned til 50 minusgrader. Levende Natur giver her et indblik i nogle af de arter og folk, der har tilpasset sig de ekstreme leveforhold højt mod nord.

Af Signe Waltoft Madsen

VIDSTE DU, AT...

... POLARRÆVENS PELS ER MØRK OM SOMMEREN, MEN SKIFTER FARVE OG BLIVER HVID SOM SNE OM VINTEREN FOR AT HOLDE SIG KAMUFLERET ÅRET RUNDT?

... DEN HAR VERDENS VARMESTE PELS OG KAN KLARE NED TIL MINUS 80 GRADER?

VIDSTE DU, AT...

... NÅR RENDYR GRÆSSER OM SOMMEREN, ER DE MED TIL AT NEDBRYDE NÆRINGSSTOFFER I TUNDRAEN, FORDI DERES EKSKREMENTER TILFØJER KVÆLSTOF OG VAND TIL JORDEN?

... MYG, KVÆGMYG OG ANDRE INSEKTER ER AFHÆNGIGE AF RENDYRENE, OG AT DER KAN SIDDE HELT OP TIL 10.000 MYG PÅ ET ENKELT RENDYR?

VIDSTE DU, AT...

... MOSKUSOKSEN EGENTLIGT ER ET FÅR?

... MOSKUSOKSEN KALDES "UMIMMAK" PÅ GRØNLANDSK, DER BETYDER "DEN LANGSKÆGGEDE" OG KAN OVERLEVE POLARKULDE HELT NED TIL MINUS 60 GRADER, FORDI PELSEN BESTÅR AF TO LAG?

VIDSTE DU, AT...

... HAVTERNEN HVERT ÅR FLYVER FRA SIT YNGLEOMRÅDE I ARKTIS TIL FØDEOMRÅDET VED ANTARKTIS OG RETUR, EN TUR PÅ 70.000 KILOMETER? DET SVARER TIL TRE MÅNEREJSER TUR-RETUR, HVIS FUGLEN BLIVER 30 ÅR, HVILKET ER NORMALT.

Millionprotest mod brasiliansk skovlov

I FORÅRET 2012 MOBILISEREDE WWF SAMMEN MED GREENPEACE OG AVAAZ CA. 2,2 MIO. MENNESKER Gennem sociale medier TIL AT SKRIVE UNDER FOR REGNSKOVEN.

Af Anne Burlund

Over 2,2 millioner mennesker fra hele verden skrev i foråret under på en international protest mod Brasiliens forslag til en ny skovlov, der blandt andet ville efterlade et stort areal af regnskoven uden tilstrækkelig miljøbeskyttelse og give amnesti til personer, der er anklaget for at stå bag illegal afskovning.

Bag kampagnen stod WWF, Greenpeace og den virtuelle organisation Avaaz, der alle er stærkt bekymrede over forslaget. Organisationerne frygter, at det vil true den seneste tids succes med at reducere afskovningen og samtidig svække indsatsen for at bekæmpe korruptionen i Amazonas-området.

Organisationerne iværksatte derfor en massemobilisering af deres millioner af tilhængere kloden rundt, der skrev under

og protesterede på de sociale medier for at få Brasiliens præsident Dilma Rousseff til at nedlægge veto mod loven.

DET ER FANTASTISK, AT MILLIONER AF MENNESKER OVER HELE KLODEN PROTESTERER MOD DE MASSIVE FORRINGELSER FOR VERDENS STØRSTE REGNSKOV, DER ER HJEM FOR TI PROCENT AF ALLE VERDENS KENDTE ARTER

GITTE SEEBERG

Brugen af veto ville være den eneste redning mod den nye skovlovgivning, der allerede er godkendt af kongressen. På trods af massiv kritik fra sin egen befolkning og en international millionprotest, valgte præsidenten i maj – kun få uger inden Brasilien skulle være vært for FN's topmøde for bæredygtig udvikling Rio+20 – at nedlægge

veto mod 12 ud af 84 punkter i lovgivningen.

WWF Verdensnaturfondens generalsekretær glæder sig over, at præsidenten har lyttet til de mange kritiske røster, men ærgrer sig samtidig over, at det kun blev til et delvist veto:

“Gennem det sidste årti har Brasilien gjort gode økonomiske og miljømæssige fremskridt. Præsident Rousseffs delvise veto over for den nye skovlovgivning skaber stor usikkerhed for den brasilianske regnskovs fremtid. Det er ærlig talt en trist nyhed. Hun skulle have nedlagt et klart veto,” siger Gitte Seeberg, der dog glæder sig over, at WWF er en del af et kæmpe globalt miljønetværk:

”Det er fantastisk, at millioner af mennesker over hele kloden tager bladet fra munden og protesterer mod de massive

forringelser og kæmpe konsekvenser for verdens største regnskov, der er hjem for ti procent af alle verdens kendte arter,” siger Gitte Seeberg.

WWF i Brasilien følger udviklingen tæt og arbejder for, at konsekvenserne af det nye lovforslag bliver kortlagt.

» AMAZONJUNGLEN

- Regnskoven i Amazonas dækker et areal på 6,7 mio. km² og strækker sig over otte lande: Brasilien, Bolivia, Peru, Colombia, Ecuador, Guyana, Surinam, Venezuela og Fransk Guinea.
- Næsten 50 % af jordens tilbageværende tropiske regnskov findes i Amazonas, der også er hjemsted for mindst 10 % af alle verdens kendte arter.

EN SKOV AF MULIGHEDER

Af Ida Rehnström, FSC Danmark

Med opslagstavlen “HapsHaps” løb den unge designstuderende Mette Vestergaard fra Århus Arkitektskole sidste år med sejren i FSC Design Award. Hun har nu været i Tanzania og besøgt Afrikas første FSC-certificerede landsbyskove. Rejsen ændrede hendes syn på, hvad et afrikansk savværk kan præstere.

”Jeg har altid drømt om at komme til Afrika,” udbryder Mette Vestergaard, da hun i 2011 modtager årets FSC Design Award. Nu er drømmen blevet til virkelighed, og de tanzanianske kystskove i Kilwa venter på Mettes besøg.

”Jeg forventer en masse naturoplevelser, men også en masse udfordringer i arbejdet med det lokale værksted. Min frygt er nok, at arbejdet kan blive lidt trægt, og at maskinerne er i for dårlig stand,” fortæller Mette før afgang til Tanzania.

Mette skal arbejde på et lokalt værksted i kystbyen Tanga og besøge landsbyerne Kikole og Nainokwe, hvor man med støtte fra blandt andet WWF Verdensnaturfonden sammen med den lokale partner Mpingo Development Conservation (MDCI) arbejder med FSC-certificering. Formålet er at få kontrol med den illegale og ubæredygtige skovhugst, men også at give de lokale landsbyer en bedre måde at tjene penge på.

GAVN AF SKOVENE

I Nainokwe tager byens skovråd godt imod Mette, og samtalen drejer sig

hurtigt om, hvad FSC har betydet for landsbyen:

”Den illegale skovhugst i vores område er næsten stoppet, og vi har officielt fået retten til skovområdet og skal derfor ikke betale afgifter og skatter til staten længere – det giver flere penge til os. FSC har samtidig betydet en øget forståelse for skovens værdi i vores landsby,” fortæller Abdallah, en storsmilende mand iført blå arbejdsdragt og gummistøvler.

50 procent af landsbyens indtjening fra FSC-skoven går til bæredygtig skovdrift, den anden halvdel til landsbyen, og på demokratisk vis stemmes der om, hvad pengene skal bruges til. Et af de næste projekter man gerne vil investere i, er et hus til en af byens lærere. Det kan måske synes mærkeligt, men her er det vigtigt at holde på de gode lærere, så det er i alles interesse, at der er gode forhold for dem i byen.

RENT VAND TIL LANDSBYEN

Vi er tydeligvis en attraktion, da vi nogle timer senere ankommer til landsbyen Kikole. Ikke mindst Mette vækker interesse

med sine lyse krøller og hud. Lerhytter med bliktagte præger billedet, og i det fjerne kan man høre nogle børn læse op i kor i den lokale koranskole. Landsbyens beboere kommer dryssende i små grupper og samles i området omkring vandposten, som synes at være byens knudepunkt. Her henter kvinder og børn vand i endeløse rækker af farvestrålende plasticspande, mens de højlydt diskuterer forskellige »

© FSC DANMARK

© FSC DANMARK

» problematikker i skovområdet.

Vandet løber lystigt i baggrunden. Vandpumpen er et direkte resultat af landsbyens FSC-certificering. Ved afstemning blev det vedtaget, at man skulle bruge pengene fra det første salg af FSC-træ til at købe den. Det har skabt interesse fra nabobyerne at se, hvordan bæredygtig skovdrift kan fremme byens levestandard og flere vil gerne i gang med deres egen FSC-certificering.

Mwanaisha på 38 år lyser op i de røde omgivelser med sit farverige tøj. Hun forklarer, hvorfor valget faldt på en vandpumpe:

”Før i tiden hentede vi vand i en flod. Vi skulle gå rigtig langt og balancere ned af en stejl skrænt – og vi kunne ofte kun bære en enkelt spand ad gangen. Pumpen betyder, at vi nemmere kan hente vand, og den betyder samtidig meget renere vand.”

Et af de store debatpunkter i solen i dag er dyrelivet i skovene. Som en positiv konsekvens af bæredygtig skovdrift, oplever landsbyens beboere et voksende antal dyr i skovene. Man finder ofte zebraer,

leoparder og elefanter, som dog kan ødelægge afgrøder og kan være farlige at støde på.

METTE PÅ VÆRKSTED

Turen går videre mod nord, hvor træet ender på et savværk i kystbyen Tanga. Her ligger FSC-værkstedet Sandali Woods, og det er her Mette skal prøve kræfter med prototyper af afrikansk træ.

ARBEJDET PÅ VÆRKSTEDET HOS AZIM HAR VIRKELIG RYKKET VED NOGLE AF MINE FORDOMME.

METTE VESTERGAARD

Værkstedet, der ledes af Azim Fazal, er det første i Tanzania, som er FSC-certificeret og dermed også lever op til krav om at bære maske og sikkerhedssko, samt at sikre mænd og kvinder lige adgang til arbejde.

”Jeg er meget imponeret over, hvor avanceret det her sted er. Her er virkelig mange maskiner, de er utroligt velholdte, og Azim er en rigtig opfindertype, som selv optimerer og udvikler på maskinerne,” siger Mette om sit førstehåndsindtryk.

Azim er tydeligt begejstret for at skulle have Mette på besøg, og han glæder sig til at blive inspireret og udfordret til nye designs. Azim er stærk modstander af kun at eksportere råtræ og ikke lave færdigproduktioner i Afrika:

”Det er vigtigt, at vi bliver dygtigere til at forarbejde træet til produkter, så vi i sidste ende holder pengene i landet. Mette har forståelse for markedet i Skandinavien, som vi ikke kan få her. Sammen tror jeg, at vi kan lave spændende produkter,” siger Azim.

DESIGNPERSPEKTIV OG RESTTRÆ

Mette vil gerne lave nogle produktkoncepter med det resttræ, der er tilovers fra produktionen. Hun beder Azim lave nogle svære samlinger, så hun kan få indtryk af, hvad man formår på Sandali Wood.

”Det tager rigtig lang tid at lave en prototype her, fordi vi arbejder på industrimaskiner. Vi har diskuteret, om vi i stedet skulle lave samlingerne i hånden, men en håndlavet prototype ville jo netop ikke reflektere værkstedets formåen. Derfor arbejder vi med, hvad værkstedet ville kunne levere til en kommerciel masse-

I Kikole blev pengene fra salg af det første FSC-træ brugt på en vandpumpe til landsbyen.

» WWF SAMARBEJDER MED SANDALI WOODS

WWF arbejder sammen med det tanzanianske savværk Sandali Woods Industries om at promovere de mindre kendte træsorter på det internationale marked. Sandali Woods er det eneste savværk i Tanzania, som er godkendt til at håndtere FSC-certificeret træ fra landsbyskovene og har allerede modtaget flere priser for at minimere spild samt ansvarlig forretningspraksis.

produktion. Det er helt sikkert også det, som interesserer mig mest, og som jeg kan tage med til en dansk virksomhed som bevis,” forklarer Mette.

Ifølge Azim ser Vesten ofte udfordringer og problemer i stedet for muligheder i Afrikas træ:

”Man er bekymret for skovene i Afrika, som forsvinder med utrolig hast, og man vil gerne gøre noget ved det. Men ofte føler jeg, at vestlige firmaer er mindre villige til at betale lidt ekstra. Hvis vi skal forbedre forholdene i skovene, er vi nødt til sammen at skabe mere efterspørgsel og udvikling,” forklarer han.

Maj Manczak, der arbejder med skov og energi i Afrika for WWF Verdensnaturfonden, er helt enig i, at det ikke er nok at certificere skovene, hvis træet ikke kan afsættes til de vestlige markeder:

”Vi arbejder hele tiden på at sikre afsætning af træet og at en større del af forarbejdningen bliver i Tanzania og derved er med til at skabe flere arbejdspladser og lokal vækst. Der skal fokus på mindre kendte træsorter, så

landsbyerne får endnu bedre indtjeningsmuligheder. Det letter samtidig presset på de eftertragtede træarter i skovene,” forklarer Maj Manczak.

MULIGHEDERNES AFRIKA

Da rejsen er ved at lakke mod enden, gør Mette status:

”Arbejdet på værkstedet hos Azim har virkelig rykket ved nogle af mine fordomme. Jeg var utrolig overrasket over niveauet, og jeg har måttet revidere mange af mine tidligere holdninger både til mennesker og materiel, når det kommer til Afrika. Mine fordomme om sløve savklinger og mangel på præcision blev manet til jorden, og mine tanker om en træg arbejdsproces kan jeg jo kun smile af, når jeg tænker på Azims utrolige engagement og vores gode samarbejde,” siger Mette og fortsætter:

”Meget er faktisk muligt i Afrika!”

Næste FSC Design Award løber af stablen den 21. november 2012. Du kan læse mere om konkurrencen på www.fsc.dk, hvor du også kan læse Mettes fulde rejseberetning og se flere billeder fra Tanzania.

SCAN KODEN

... OG SE METTE OG AZIM FORTÆLLE OM DERES SAMARBEJDE OG HÅB FOR FREMTIDEN

Download en QR-scanner i din smartphones app-store.

» FSC – GARANTI FOR BÆREDYGTIG SKOVDRIFT

WWF var med til at stifte FSC-mærket i 1993. FSC står for Forest Stewardship Council og er din garanti for, at det papir og træ, du køber, er lovligt og fældet med omtanke for miljø og lokalbefolkning.

Læs mere om WWF's arbejde med FSC i de østafrikanske skove på www.fsc.dk og i sidste års oktober-nummer af Levende Natur, der satte fokus på Skoven i din hverdag. Find magasinet på www.fsc.dk/levendenatur

KVINDER LAVER SKRALD TIL LEVEBRØD

Da fiskene blev mindre, og der blev længere mellem muslinger og østers, måtte kvinderne i den billedskønne nationalpark Querimbas i Mozambique tjene penge på andre måder. Kvinderne hører til nogle af de allerfattigste, men gennem en låne-sparegruppe kan de investere i små forretninger, hvor de sælger tørrede fisk, smykker eller taletidskort, der langsomt kan hjælpe dem til et bedre liv.

Af Guri Kærulf Frandsen

På øen Matemo sidder Jamila Sumaela helt koncentreret og saver små stykker ud af en kokosnøddeskal. Hun skærer dem i former som bogstaver og hytter, som hun polerer, så de er glatte og rare at røre ved. Stykkerne bliver samlet til armbånd og halskæder i varme brune farver.

De andre kvinder saver og skærer i gamle klipklapper. Kvinderne finder klipklapper og affald, som er skyllet op på stranden, og genbruger det til at lave farvestrålende smykker i bohemestil, som bliver solgt i lokale butikker og på hoteller. Faktisk har de solgt så meget, at de ikke kan finde flere klipklapper på strandene i Matemo. I stedet får de sendt gamle klipklapper fra de andre øer og fra byen Pemba på fastlandet.

”Ved at rense strandene for affald bidrager kvinderne til at bevare det marine økosystem og lærer samtidig, hvordan man både kan beskytte havets ressourcer og tjene penge. Når drivtømmer og klipklapper hober sig op på strandene, må havskildpadderne kæmpe for at nå frem til deres redepladser. Samtidig har de små nyudklækkede unger, som i forvejen er truet af en lang række rovdyr på deres første rejse mellem reden og vandkanten, svært ved at nå sikkerhed i havet, når de først skal igennem bunker af affald,” fortæller Maj Manczak, der er seniorrådgiver i WWF Verdensnaturfonden og ansvarlig for projektet i Mozambique.

MINDRE AFHÆNGIGE AF HAVET

Kvinderne på Matemo lever af havet omkring dem, men dynamitfiskeri og fiskeri med myggenet har gjort indhug i fiskebestanden. Fiskene er blevet mindre og færre, og der er færre østers og muslinger end tidligere. Derfor har WWF sat ind med miljøundervisning og træning i bæredygtige fiskerimetoder, blandt andet østersrotation, hvor man deler østersbankerne op og kun høster østers i et bestemt område i en vis periode. På den måde sikrer man, at østersene når at vokse sig store i de andre områder, og at der bliver flere af dem.

Men det er også nødvendigt at skabe andre indtægtskilder. Sammen med den lokale organisation AMA har WWF derfor været med til at oprette låne-sparegrupper, hvor kvinderne er blevet trænet i simpel regnskabsføring og forvaltning af lån. Det har dog ikke været helt nemt at starte gruppen.

”I begyndelsen var der meget mistillid. Mange troede, at pengene ville blive stjålet af mændene,” fortæller Malata fra AMA.

UDDANNELSE I DEMOKRATI

Låne-sparegruppen har anskaffet en trækasse med to hængelåse. Ét medlem er ansvarlig for at have kassen hjemme hos sig mellem møderne, og to andre har hver sin nøgle til hængelåsene. Hver uge mødes kvinderne for at betale til gruppen og samtidig indbetaler de cirka én krone

til en social kasse. Pengene fra den sociale kasse hjælper kvinderne i nødstilfælde for eksempel med udgifter til en begravelse.

Låne-sparelånegruppen kører i fastsatte perioder, hvor kvinderne sparer op, låntagerne betaler renter og til sidst tilbagebetaler lånene. Når perioden er slut, mødes kvinderne og fordeler puljen mellem sig, hvorefter en ny periode starter.

KVINDERNE BLIVER ØKONOMISK UAFHÆNGIGE, OG DET FÅR DEM TIL AT STILLE KRAV OM ØGET INDFLYDELSE I HJEMMET OG SAMFUNDET I ØVRIGT. SÅ DET ER FAKTISK OGSÅ EN SLAGS UDDANNELSE I DEMOKRATI.

MAJ MANCZAK

I dag er en mærkedag, da kvinderne skal fordele de opsparede penge inklusiv renterne fra de lån, som er givet. Kvinderne er klædt i ens kapulanaer, den traditionelle klædedragt. Mødet indledes med en bøn, og pengekassen bliver åbnet efter alle kunstens regler. I 2011 har kvinderne fordelt pengene fem gange, og det er blevet til i alt 1250 meticaís, knap 230 kroner til hver.

”Kvinderne bruger opsparingen på ting til husholdningen, uddannelse og sundhedstjenester for hele familien. En gruppe kvinder har investeret i at bygge

© MAJ MANCZAK / WWF

Når pengene skal fordeles, er det en mærkedag, og kvinderne bærer ens klædedragt og indleder mødet med en bøn.

MOZAMBIQUE

Fattige kvinder i Mozambique laver skrald til levebrød, når de fremtryller flotte nøgleringe og smukke armbånd af gamle klip-klappere og andet affald fra stranden.

et værksted, hvor de bedre kan arbejde, og drømmer videre om at få en rigtig butik, hvor de kan sælge deres ting. På den måde kan kvinderne langsomt forbedre levevilkårene for dem selv og deres familier,” fortæller Maj Manczak.

Nogen gange skal der ikke mere end 30 kroner til for at starte en lille virksomhed, så låne-spærelånegrupperne er populære. De kræver ikke opstartskapital, er selvhjulpne og finansielt bæredygtige og konceptet er simpelt at kopiere. Maj Manczak besøger jævnligt projekterne i Mozambique, og hun ser

også andre fordele udover den økonomiske gevinst:

”Kvinderne er med i hele processen og ser, at alt sker på gennemsigtig vis. Samtidig lærer de at læse, regne og skrive, hvilket gør dem økonomisk uafhængige og får dem til at stille krav om øget indflydelse i hjemmet og samfundet i øvrigt. Så det er faktisk også en slags uddannelse i demokrati,” konkluderer Maj Manczak.

Artiklen er blevet til på baggrund af reportagejrejse og research af Malene Wiinblad.

VERDENS BEDSTE NYHEDER

WWF var i september for tredje år i træk med i kampagnen Verdens Bedste Nyheder, der er et samarbejde mellem FN, Danida og ca. 70 danske udviklingsorganisationer. Kampagnen, der i år fokuserede på vækst og udvikling i ”Det Nye Afrika”, skal give danskerne mere viden om de konkrete resultater af udviklingshjælpen og arbejdet med at bekæmpe den globale fattigdom. Kampagnen knytter sig til FN’s 2015-mål, som er den anerkendte målestok for verdens udvikling, og er samtidig en opfordring til at få taget de sidste afgørende skridt inden 2015.

Læs mere om kampagnen på verdensbedstenyheder.dk

GÅ EN TUR FOR PANDAEN

ECCO Walkathon har endnu engang været forbi Slagelse, Odense og København. Over 16.000 glade danskere troppede op på Kastellet i København og gik tilsammen mere end 1 million kroner ind til velgørenhed. Anne Hjernø fra programmet AnneMad var med i København og lavede mad af lokalt dyrkede sæson-

varer og fik en snak med deltagere om, hvordan man kan tænke bæredygtigt i køkkenet. Du kan stadig nå at gå en tur for pandaen i Kolding den 13. oktober. For hver af de 6-10 km, der bliver gået, donerer ECCO 7,5 kroner til blandt andre WWF Verdensnaturfonden. Se mere på www.eccowalkathon.dk

NYT WWF WEBSITE

I maj fik WWF et helt nyt og lækkert website, der nu har samme design som WWF's internationale website. Det nye website er mere brugervenligt, og som noget nyt kan du i et arkiv downloade alle gamle numre af Levende Natur helt tilbage fra 1980. Tjek det ud på wwf.dk

STØT WWF'S ARKTISKE ARBEJDE MED DINE FLASKER

Når du trykker på velgørenhedsknappen i Coops butikker over hele landet, donerer du din flaskepant til WWF og Red Barnets arbejde. I 2012 går WWF's andel af flaskepengene til det arktiske arbejde samt arbejdet for bæredygtigt fiskeri og klima. Tryk derfor på den gule hjerteknap og vær med til at gøre en forskel for isbjørnen og andre sårbare dyr og økosystemer i Arktis.

MØD EN VIRKSOMHEDS- STØTTE

NAVN: TUNE HEIN

ALDER: 47 ÅR

JOB: LEDER AF KONSULENTVIRKSOMHEDEN HEIN DEGN OG PARTNERE, DER ARBEJDER MED LEDELSE OG ORGANISATIONSUDVIKLING

Hvordan støtter din virksomhed WWF?

Det startede egentlig med, at vi tilbød vores konsulentarbejde billigere, end vi gør normalt, fordi det var for en god sag. Som samarbejdet skred frem blev prisen min-

dre og mindre, og nu tilbyder vi vores arbejde gratis.

Hvorfor er det vigtigt for jer at støtte en natur- og miljøorganisation?

Fordi vi mener, at naturen er en vigtig del af det at være et helt menneske. Det kan godt lyde lidt højtragende, men det er egentlig essensen af det – at skabe en naturbevidsthed hos alle mennesker. Det er en vigtig kvalitet at have en naturdimension i sit liv. Min påstand er, at der sker noget

andet med én, når man går en tur i skoven, end når man går i byen. Man tænker andre tanker, når man er i naturen. Der sker bare noget psykologisk i mennesket, og man får en anden dimension ind i sit liv.

Hvorfor har I valgt at støtte netop WWF?

I vores øjne står WWF for professionalisme og engagement. WWF har et drive og får sat naturen på dagsordenen, så folk får øjnene op

for naturens mangfoldighed og udvikler en naturbevidsthed i deres hverdag. For os handler det ikke så meget om, hvad vi får ud af det som virksomhed. Vi gør det, fordi vi mener, at WWF udfører et rigtig godt og vigtigt arbejde, som vi gerne vil støtte op om. Men det er lige så vigtigt, at organisationen kan sætte en dagsorden, og at der også bliver rykket ved tingene, så det ikke bare bliver ved snakken – og det formår WWF.

HEIN
DEGN &
PARTNERE
Indtægter - Adfærd - Effektivitet

EN BØLGE AF BLÅ FISK

Måske lagde du også mærke til de blå fisk i dit supermarked i den første uge af september? Her satte størstedelen af de danske supermarkeder nemlig fokus på den første landsdækkende MSC-kampagne herhjemme. Det er første gang, at kæderne går sammen om at sikre flere bæredygtige fisk og skaldyr på hylderne til de danske forbrugere. WWF var tilbage i 1997 initiativtager til det blå MSC-mærke, der sikrer, at fisken er fanget bæredygtigt og med omtanke for livet i havet.

TIL KAMP FOR DE ORANGE ABER

WWF og Red Orangutangen har indgået et helt nyt samarbejde for at skabe opmærksomhed om regnskovens hastige forsvinden og den truede orangutang, der i dag kun lever frit på de østasiatiske øer Sumatra og Borneo. Samarbejdet, der er døbt ORANGUTAN, blev skudt i gang med en byfest i Hellerup i slutningen af august, hvor aktiviteter som koncerter, motionsløb og foredrag samlede store som små under orangutangens faner.

En af de største trusler mod orangutangens overlevelse er rydning af regnskoven

på Borneo. På tyve år har orangutangen mistet over 55 procent af sine levesteder på Borneo. Over halvdelen af øens orangutanger er forsvundet de seneste 60 år især på grund af skovfældning, og udviklingen fortsætter med alarmerende hast. Verdens regnskove bliver fældet for at gøre plads til bl.a. oliepalmeplantager, der indgår i produktionen af en lang række dagligvarer som for eksempel is, shampoo og sæbe.

ORANGUTAN er en indsamlingskampagne, der kæmper for at bremse denne udvikling. Det kommende år vil

derfor byde på en række spændende arrangementer og events til fordel for regnskoven og den orange abe. Følg ORANGUTAN og læs om samarbejdet og arrangementerne på www.orangutan.nu

På shop.wwf.dk kan du også købe det flotte støttearmbånd Reach Out, der er designet af Karin Borup Copenhagen. Armbåndet er lavet af rhodineret sølv og nylon.

VIRKSOMHEDER DER STØTTER WWF VERDENS NATURFONDEN

Danske virksomheder kan blive virksomhedssponsorer i WWF Verdensnaturfonden og derved støtte arbejdet for at sikre verdens natur. Der findes fire forskellige sponsorpakker. De er fradragsberettigede og koster mellem kr. 3.500 og kr. 25.000 eks. moms om året. Læs mere på www.wwf.dk/firmasponsor Følgende virksomheder støtter WWF Verdensnaturfonden med sponsorpakkerne Isbjørn til 25.000 kr. og Tiger til 10.000 kr.:

ISBJØRN Dansk Supermarked A/S, Nordlux A/S, Rockwool International A/S, Nybo Jensen Konfektion A/S, A/S Dansk Shell, Saxo Bank A/S, GA-Import A/S, Raaco A/S, René Gross Kærskov, SANOVO FOODS A/S, JØRGEN KRUISE A/S, Better Place Denmark A/S **TIGER** Maersk Line, A/S Rødovre Centrum, Regner Grasten Film, Akzo Nobel Deco A/S, T.J. Transmission A/S, Super Koi, Søndergaard Nedrivning ApS, BoligOne Dan Lüth ApS, Borella projects, AdViva ApS, EnergiMidt A/S, VITAL PETFOOD GROUP A/S, FocusFactory, RigtigHundemad ApS, Global Wind Power, AM Power Rengøring ApS, Cafax Vordingborg A/S, Porto Partner ApS, Martin Bencher Group A/S, H. P. Therkelsen A/S, Silicon.dk ApS, Storm Group.

POST

PP

DANMARK

MAGASINPOST MMP
ID-NR. 42224

En naturlig gaveidé

Træd ind i universet af lækre WWF-produkter og køb værtindegaven, smykket til kæresten eller bamsen til dit barnebarn på WWF's webshop.

Her finder du et bredt udvalg af varer, der alle sælges med overskud til WWF's arbejde. Med en række udvalgte og helt særlige produkter, kan du glæde en du holder af og samtidigt være med til at gøre en forskel for naturen.

Gå ind på vores webshop og lad dig inspirere på shop.wwf.dk

